

Prof. dr SORIKA SAVA

RADNIČKO SAMOUPRAVLJANJE U RUMUNIJI

— Konceptija i primena —

Organizovano društvo koje sve više počiva na svesnoj participaciji u savremenim društvenim i ekonomskim uslovima predstavlja problem koji pokreće mnoga pitanja i povodom kojeg postoje različita mišljenja i iskustva.

U Rumuniji je usavršavanje organizacije i upravljanja društvom, u cilju usklađivanja razvoja s razvojem proizvodnih snaga i produbljanja međuzavisnosti i složenosti svih domena društveno-ekonomskog života, stalno u centru pažnje. Na posebni značaj koji se pridaje ovim problemima ukazuju i stavovi koji se mogu naći u Programu Rumunske komunističke partije: „Uspešno ostvarivanje velikih ciljeva sveobuhvatnog razvoja zemlje zahteva snažne mere kako bi se osiguralo naučno upravljanje društvom, koje je apsolutno neophodno za ostvarivanje harmoničnog razvoja u svim oblastima“.¹

U Rumuniji, teorijsko i praktično rešenje ovih problema ima svoju osnovicu u osnovnim principima društvenog života, naime, u sve širem i plodotvornijem učešću radnih ljudi u kreiranju i sprovođenju politike sveobuhvatnog razvoja.

U tim okvirima, radničko samoupravljanje, kao suština direktnog učešća proizvođača u upravljanju različitim oblastima društvenog života, zauzima centralno mesto u strategiji Rumunske komunističke partije, čiji je cilj izgrađivanje sveobuhvatno razvijenog socijalističkog društva.

Široka procena, sa stanovišta nacionalnih ekonomskih potreba vezanih za stečeno iskustvo, bila je osnovica za razradu koncepcije samoupravljanja i određivanja pravaca razvoja.

¹ Programul Partidului Comunist Roman de faurire a societatii socialiste multilateral dezvoltate si inaintare a Romanei spre comunism, Editura Politica, 1975, str. 106.

U Rumuniji, samoupravljanje je zasnovano na stvaralačkoj primeni u skladu sa nacionalnim uslovima, opštim zakonima socijalističke izgradnje: socijalističko vlasništvo nad sredstvima za proizvodnju, organizovanje i planiranje ekonomskih aktivnosti, raspodela dohotka koja je funkcija količine i kvaliteta rada, rukovodeća uloga radničke klase i Partije, funkcija države u procesu izgradnje i ostvarivanja sveobuhvatnog razvoja socijalističkog društva i razvoja u komunizam.

Što je veća uloga radničke klase u upravljanju društvom, tim više samoupravljanje sadrži princip kolektivnog rada i rukovođenja. Rukovodstvo je kolektivno i ostvaruje se na svim nivoima — od preduzeća, drugih ekonomskih i društvenih jedinica do najviših organa — i ono podrazumeva diskusije i razmatranja, kao i prihvatanje odluka koje se odnose na celinu društvenih i ekonomskih problema.

Rumunska koncepcija samoupravljanja u upravljanju društvom na društvenom (masovnom) nivou pretpostavlja profesionalnu i političku stručnost. Kolektivni rad i rukovođenje znače za svakog pojedinca i zalaganje i odgovornost.

Uključivanje ove koncepcije u mehanizam društvenog upravljanja u skladu je sa sadašnjim stupnjem razvoja Rumunije i izgradnjom sveobuhvatnog razvijenog socijalističkog društva. Na ovom stupnju demokratija obuhvata sve oblasti, zajedničko iskustvo i stavove, društvene funkcije svakog i svake radne zajednice — koje nisu pasivni primaoci ideologije, društvenih i ekonomskih normi, već i aktivni stvaraoci i korisnici — i ona stoga postaje još značajnija. Na taj način se uspostavlja organski pozitivna veza između subjekata i objekata u procesu upravljanja i to na različitim društvenim nivoima.

Smatramo da je ostvarivanje samoupravljanja koje se zasniva na ovim principima rezultat objektivnog procesa, nagomilanih potreba koje zahtevaju kvalitativne promene.

Došlo je do dubokih promena u tehničkoj i materijalnoj bazi Rumunije, do razvoja i modernizacije proizvodnih snaga, harmonične raspodele ovih faktora na ekonomske grane i oblasti, uspostavljeni su socijalistički odnosi proizvodnje, radnička klasa je osvojila ekonomsku i političku vlast. Sve to iziskuje stalno usavršavanje sistema organizacije i upravljanja.

Radničko samoupravljanje je na taj način dalo odgovore na gore pomenute zahteve i u okviru postojećih društvenih i ekonomskih uslova došlo je do njegovog razvoja. Taj okvir je prostor unutar kojeg pojedinci deluju kao konkurentni vlasnici sredstava za proizvodnju, kao proizvođači i korisnici svih materijalnih i društvenih dobara.

Ta nova situacija, koja sa sobom nosi stručnost, odgovornost i interese na strani radnih ljudi, predstavlja, u okviru čitavog niza odnosa koje stvara socijalistička svojina, jedan od preduslova uspostavljanja i funkcionisanja radničkog samoupravljanja.

Treba svakako istaći da rumunski pristup smatra da je radničko samoupravljanje povezano sa vodećom ulogom radničke klase i Partije. Štaviše, ta rukovodeća uloga još se više oseća u metodima i strukturama koje su vezane za radničko samoupravljanje.

Polazeći od ovih stavova, rumunski pristup posmatra radničko samoupravljanje kao specifičnu kategoriju socijalističkih odnosa proizvodnje.

Izražavajući svojinske odnose, odnose razmene i raspodele do kojih dolazi između proizvođača u procesu proširene socijalističke reprodukcije, radničko samoupravljanje ukazuje na čvrstu vezu koja postoji između funkcije upravljanja i funkcije rada pojedinaca u zavisnosti od njihovog položaja kao vlasnika sredstava za proizvodnju, proizvođača i korisnika nacionalnog bogatstva.

Proizvođači-vlasnici tada su i organizatori i upravljači svojih aktivnosti i funkcija upravljanja se ostvaruje u meri u kojoj rad zadovoljava interese radnih ljudi.

U okviru funkcionalnog sistema rumunskog socijalističkog društva, radničko samoupravljanje obuhvata sve one norme i metode organizacije, administracije i kolektivnog rukovođenja koje se koriste na svim nivoima narodne privrede.

Radničko samoupravljanje tako osigurava široko učešće radnih ljudi u upravljanju čitavim društvom, osigurava ostvarivanje ekonomske i društvene politike. Istovremeno, ona predstavlja široki okvir unutar kojeg se ostvaruje ekonomska demokratija — jer je samoupravljanje osnovni deo, materijalna osnovica društvene demokratije.

Radničko samoupravljanje daje novu ulogu radničkoj klasi i dovodi do novog kvaliteta u organizaciji društva. Ono se pojavljuje kao konkretna manifestacija radničke demokratije u okviru socijalističke demokratije.

U razvoju sistema radničkog samoupravljanja, u Rumuniji se započelo — kao što to ističe predsednik Nikolae Čaušesku — od „principa koji ističe da radnici, radnička klasa — vladajuća klasa u našem društvu — treba da ima odgovarajuću ulogu u upravljanju svim društvenim aktivnostima. Ono predstavlja suštinsku socijalističku demokratiju koja pretpostavlja uključivanje svih klasa i svih društvenih slojeva, počev od radničke klase, u upravljanju političkom i ekonomskom sferom, i ono podrazumeva ostvarivanje unutrašnje i spoljne politike naše zemlje“.²

U Rumuniji se suština radničkog samoupravljanja vidi u izražavanju doktrine o strategijama i putevima izgradnje socijalizma i razvoju ka komunizmu. Razvoj socijalističke demokratije je imperativ koji je rezultat prirode odnosa proizvodnje i njen razvoj je dinamički proces koji se stalno razvija i u čijem je središtu dijalektika efikasne radničke demokratije.

² Nicolae Ceausescu, „Romania pe drumul construirii societatii socialiste multilateral dezvoltate“, t. 17, Editura Politica, 1979, Bukurešt, str. 24.

U tim okvirima radničkom samoupravljanju se pristupa kao istorijskoj perspektivi koja je neodvojiva od sadašnjeg stupnja izgradnje novog društva.

Svesni sveobuhvatni napredak, razvoj društvenih okvira koji će biti u skladu sa celokupnim ekonomskim životom, promenama proizvodnih snaga, stalno nameće pitanje usavršavanja nadgradnje u kontekstu socijalističkih odnosa koji se razvijaju; taj napredak podrazumeva pravilno shvatanje odnosa prakse i svesti.

Ostvarivanje radničkog samoupravljanja nije započelo odjednom. Najavljeno nizom mera koje su preduzete kako bi se demokratizovao društveni i ekonomski život, uvođenje radničkog samoupravljanja je počelo da se ostvaruje kao dijalektični proces pokrenut nizom mera i procesa — naročito krajem 70-ih godina. 1979. predstavlja godinu u kojoj su u potpunosti ostvarene ove mere u svim oblastima ekonomskog i društvenog života.

Ostvarivanje radničkog samoupravljanja u Rumuniji može se analizirati u dve glavne grupe akcija i mera:

— stvaranje i proširenje organizacionih i institucionalnih okvira u kojima se ostvaruju principi kolektivnog rada i rukovođenja u skladu sa stalnim jačanjem radničke klase i sve većom njenom ulogom u procesu organizovanja i upravljanja društvom;

— određivanje i stalno širenje oblasti u kojima se ostvaruje radničko samoupravljanje kroz razrađivanje odgovarajućih ekonomskih i finansijskih mehanizama.

U svim proizvodnim jedinicama i organima na višim nivoima stvorena su kolektivna rukovodstva. Ona odražavaju sve veće učešće naroda u procesu donošenja odluka i omogućavaju usavršavanje mehanizma upravljanja proizvodnjom i društvom.

Sledeći organi kolektivnog rukovodstva funkcionišu na nivou industrijskih preduzeća: Opšta skupština radnih ljudi, Savet radnih ljudi (CWP) i Izvršni biro CWP.

Opšta skupština predstavlja najviši oblik kolektivnog rukovođenja, forum na kome radni ljudi učestvuju u diskusijama i donose odluke o problemima koji se odnose na proizvodnju i druge aspekte života i rada.

Prema zakonu, opšta skupština se održava dva puta godišnje i odlučuje o sledećim pitanjima: daje sugestije u pogledu planskih zadataka i mera vezanih za proizvodnju, potvrđuje rezultate koji su ostvareni u prethodnom periodu, bira CWP na dve godine a ima i pravo opoziva ovog tela.

Savet radnih ljudi sačinjavaju ljudi koji maju važne partijske i radne funkcije; tu ulaze i eksperti (oni sačinjavaju trećinu sastava), predstavnici radnih ljudi (najmanje 75% od ovih moraju biti radnici i rukovodioci koji direktno učestvuju u proizvodnji). Članovi partijskog sekretarijata mogu biti predsednici, direktor preduzeća može biti prvi potpredsednik, a predsednik sindikata, sekretar omladinske organizacije i predstavnik radnih ljudi mogu biti potpredsednici. CWP donosi odluke o važnim pitanjima (organizacija proizvodnje

i rada, rast produktivnosti rada, uvođenje tehničkog progressa, kvaliteta proizvodnje, itd.), a posebno se usredsređuje na pitanja ukupne aktivnosti upravljanja i kontrole.

Izvršni biro CWP osigurava kolektivno rukovođenje preduzećem. Veličinu ovog tela određuje Opšta skupština. Neki članovi postaju to po svojoj funkciji (na primer, direktor koji je takođe i predsednik ovog tela, glavni inženjer i glavni računovođa) a drugi članovi se biraju iz redova Saveta radnih ljudi (stručnjaci, šefovi odeljenja).

Ta tri tela postoje u svim preduzećima, centralama, preduzećima s ekonomskom samostalnošću ili onima bez pravne samostalnosti. Ova tela kolektivnog rukovođenja predstavljaju saveti za upravljanje, saveti za administraciju, odbori, izborni i naučni saveti na nivou ministarstava, drugih lokalnih ili centralnih tela državne administracije, univerziteta i istraživačkih tela.

Širenje i razvijanje participacije i kolektivnog rukovođenja na nivou cele zemlje osigurava se razvijanjem i podsticanjem demokratskih organa koji svoje kongrese održavaju s vremena na vreme i koji imaju stalne operative organe. Neki od tih organa su: Nacionalni savet radnih ljudi, Nacionalni savet za poljoprivredu itd..

Koraci koji su preduzeti s ciljem da se usavrši organizacija participacije radničke klase, seljaštva, inteligencije u društvenom upravljanju:

— rastuća uloga radničkih saveta i njihovih opštih skupština, aktivnost velikog broja radnika u njihovim organima kolektivnog rukovođenja, povećana uloga partijskih organizacija — pretvorili su ova tela u demokratski okvir veoma širokog predstavljanja sa sopstvenom institucionalnom osnovicom.

Može se zaključiti da Rumunija danas ima razvijen sistem upravljanja koji odgovara istorijskim uslovima zemlje i osigurava radničkoj klasi rukovođenje svim ekonomskim i društvenim aktivnostima. Kao što to pokazuju mnoge analize na nacionalnom ili lokalnom nivou, ovim sistemom se mora upravljati efikasno i naglasak treba staviti na kvalitativne aspekte participacije.

Rumunsko iskustvo polazi od toga da sistem organizacije i upravljanja društvom nije masovno učešće bez svog cilja. Stoga organi kolektivnog rukovođenja moraju biti ti koji će postavljati ciljeve koje treba ostvariti. Ovo stoga što radnička participacija ne znači samo pravo da se učestvuje u upravljanju proizvodnjom i raspodelom dohotka, već i obavezu da se s visokim stepenom odgovornosti razmatraju sve aktivnosti preduzeća, kao i kvalitet proizvodnje.

Sve potpuniji društveni i ekonomski život i samoupravljanje, čiji je cilj bolje korišćenje ljudskih i materijalnih resursa, preduslovi su za ispunjavanje ciljeva pojedinaca koji su članovi kolektivnih rukovodstava, jer se na taj način obezbeđuje efikasno upravljanje u celini. Treba pri tom imati u vidu da je svaka ekonomska jedinica, kao deo sveobuhvatne društvene svojine, opskrbljena nekim sred-

stvima za proizvodnju kojima radni ljudi upravljaju u ime socijalističke države.

Drug Nikolae Čaušesku, generalni sekretar RKP kaže: „Svi treba da shvate — kao suvlasnici sredstava za proizvodnju, proizvođači i korisnici dobara koja se proizvode — da se sve ovo preduzima kako bi svako dao svoj doprinos nacionalnom dohotku“.³

Rumunsko iskustvo ističe tesnu vezu između ostvarivanja samoupravljanja i upravljanja celokupnim društvenim i ekonomskim životom na osnovu jedinstvenog nacionalnog plana.

Rast nacionalne privrede koji će se ostvariti u uslovima efikasnosti i ravnoteže, ujednačavanje nivoa razvijenosti grana i regiona, stalni rast životnog standarda stanovništva, — zahteva formulisanje prioriteta i važnih ciljeva u okviru nacionalnog plana. Te prioritete i ciljeve treba uzeti u obzir kada se donose planovi na nižim nivoima. Ovo je pretpostavka samog sistema svesnog upravljanja socijalističkom privredom.

Pored ovog, radničko samoupravljanje je oblik kolektivnog rukovođenja koje je zasnovano na planu i ono isključuje mogućnost razdvajanja socijalističkih proizvođača, isključuje usitnjavanje socijalističke svojine i apsolutnu autonomiju ekonomskih i teritorijalno-administrativnih jedinica. Nasuprot ovome, ono pretpostavlja funkcionisanje sistema organizacije i upravljanja koji će biti zasnovan na principima demokratskog centralizma. Ostvarivanje ovog principa znači da je harmonično usklađeno funkcionisanje privrede s razvojem svakog preduzeća ili institucije u okviru jedinstvenog upravljanja društvenim i privrednim životom.

Dijalektičko preplitanje ova dva aspekta osigurava — kao što to pokazuje rumunsko iskustvo — zajedničko angažovanje naroda na ispunjenju programa društvenog i ekonomskog razvoja, angažovanje na produbljanju demokratije i korišćenja prednosti socijalističkog društva.

Jedinice na nižim nivoima pružaju veliki doprinos ostvarivanju ovih principa. U tom pogledu te jedinice su osnovica s koje se pokreće uzlazno planiranje. Ta aktivnost započinje od jedinica na nižem nivou, do ekonomskih ili teritorijalno-administrativnih jedinica. Na taj način se postavljaju i daju predlozi, koji se, pošto se potvrde na opštim skupštinama, šalju višim nivoima: centralama, ministarstvima itd. .

Pravo na davanje predloga se ostvaruje na svim nivoima i to kroz stalni dijalog i otvorene diskusije sve dok se plan ne donese. Plan donose organi kolektivnog rukovođenja na svakom organizacionom nivou.

Cilj ovog sistema je da svaka jedinica optimalno koristi svoje resurse i u okviru svog plana uočava indikativne i normativne ci-

³ Nicolae Ceausescu, op. cit., t. 17, Editura Politica, Bukurešt, 1979, str. 580—581.

ljeve koje postavlja privreda u celini, ili grane ili sektori. To osigurava ostvarivanje ekonomske ravnoteže i ispunjavanje prioriteta.

Primena radničkog samoupravljanja je zahtevala ekonomsko finansijski mehanizam čiji će se instrumenti staviti na raspoloženje organima kolektivnog rukovođenja. Ti instrumenti imaju zadatak da podstaknu aktivnost, da funkcionisanje svake jedinice odgovara savremenim zahtevima.

Ekonomska samouprava je jedna od osnovnih komponenti novog mehanizma. Uvođenje radničkog samoupravljanja pretvorilo je ekonomsku administraciju u samo-administraciju. Ekonomsko samoupravljanje se ne može ostvarivati ukoliko ekonomske jedinice, njihova kolektivna rukovodstva, ne raspolažu efikasnim instrumentima i ekonomskim i finansijskim sredstvima, s jasno definisanim pravima u pogledu formiranja i korišćenja sredstava koja su u njihovoj kontroli.

Sledeći principi su, na osnovu rumunskog iskustva, specifični za ekonomsku i finansijsku samoupravu:

— pokrivanje svih rashoda sopstvenim prihodima, ostvarivanje dohotka i doprinosi centralizovanim fondovima kako bi se mogle zadovoljiti zajedničke potrebe;

— povraćaj sredstava fondovima društva, kada su ta sredstva korišćena za izgradnju novih preduzeća ili kupovinu proizvodnih sredstava;

— ulaganje u fondove koji će osigurati samofinansiranje proizvodnje i njen dalji razvoj;

— stvaranje sistema podsticaja za osoblje koje radi u administraciji, smanjivanje materijalnih troškova i povećanje novostvorene vrednosti.

U skladu sa zakonom moraju se izdvajati u fondove, naročito iz dohotka treba ulagati u amortizacioni fond. Ti fondovi su: fond za ekonomski razvoj i fond za obrtna sredstva — čiji je cilj samofinansiranje proizvodnje i njeno dalje uvećavanje, fond za stambenu izgradnju i druge društvene investicije, fond za društvene aktivnosti i raspodelu dohotka; svi ovi fondovi treba da podstaknu inicijativu.

Može se videti da se rumunsko iskustvo u oblasti samoupravljanja zasniva na dve činjenice. Prva se tiče organizacionih pitanja a druga se odnosi na suštinsko pitanje pokrivanja svih troškova prihodima i ostvarivanje pozitivnih finansijskih rezultata.

Samofinansiranje investicija i finansiranje proširene reprodukcije ima veoma važnu ulogu u okviru samouprave.

Na kraju, samouprava zahteva visok stepen usklađenosti između ciljeva preduzeća i ciljeva radnih ljudi. Veći fondovi omogućavaju ekonomskim jedinicama veću materijalnu inicijativu. Stoga su dohoci pokretači ostvarivanja samouprave, jer istovremeno osiguravaju nove mogućnosti za povećanje fondova za zajedničku potrošnju.

Trošenje sredstava tamo gde se ona stvaraju (na nivou preduzeća), jačanje samouprave osigurava se širim kompetencijama u pogledu donošenja planova razvoja, troškova, dohotka, što je sve sada u delokrugu organa kolektivnog rukovođenja. Donoseći i potvrđujući budžet, organi kolektivnog rukovođenja su direktno odgovorni za pravilno trošenje sredstava i upotrebu dohotka, odgovorni su za finansijski rezultat, korišćenje kredita, raspodelu sredstava iz državnih fondova itd.

Opšta skupština se koncentriše na problem stimulisanja svojih članova i na njihovo aktivno uključivanje u proces upravljanja. U tim okvirima radničko samoupravljanje od svog rukovodstva zahteva stalne napore kako bi se preduzeće dalje razvijalo, kako bi se njime efikasno upravljalo i efikasno koristila sredstva radi sticanja što višeg dohotka.

Treba imati na umu da samoupravljanje i samouprava podjednako znače odgovornost za dobra koja su dobijena od društva, ali i pravo da se stekne deo dohotka.

Samoupravljanje, samouprava, samofinansiranje i učešće u dohotku su nezavisni elementi sistema organizacije i upravljanja ekonomskim životom i imaju uticaja na svaku ekonomsku funkciju privrednih jedinica.

Rumunsko iskustvo analizira radničko samoupravljanje u njegovim brojnim i sadržajnim posledicama — direktno i efikasno učešće radnika u organizaciji i upravljanju društvom, jačanje učešća u procesu donošenja odluka, jačanje odgovornosti za društveno bogatstvo, povećanje ekonomske efikasnosti, stvaranje novih odnosa između organizacionih nivoa i između pojedinaca, grupa i društva u celini, — sve to vodi usavršavanju organizacije društva i produblivanju demokratije, nudi šire okvire za usklađivanje različitih interesa i omogućava ljudima da istinski odlučuju o svom životu.

Produbljivanje i usavršavanje radničkog samoupravljanja stoga je osnovni faktor mobilisanja zajednica radnika u ostvarivanju ciljeva društvenog i ekonomskog razvoja.

Na duži vremenski rok u Rumuniji se samoupravljanje, viši oblik radničke demokratije, posmatra kao proces ostvarivanja narodnog samoupravljanja na putu komunističke organizacije društva. Pored niza posledica, taj proces se ogleda i u istorijskom procesu nestanka države na putu razvoja komunizma i na putu gde se država „pretvara u organizam za organizaciju i rukovođenje celokupnim društvenim i ekonomskim životom i regulisanje društvenih odnosa. Država će ustupiti mesto društvenim organima čiji će zadatak biti organizovanje, rukovođenje i planiranje proizvodnje, osiguravanje odgovarajuće raspodele dohotka u skladu sa principima komunizma“.⁴

⁴ Programul Partidului Comunist Român de faurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate și înaintare a României spre comunism, Editura Politică, 1975, str. 172.

Prof. dr. SORICA SAVA

WORKERS' SELF-MANAGEMENT IN ROMANIA

— Concept and Implementation —

Summary

The purpose of this paper is to present some theoretical and practical aspects of workers' self-management in Romania.

* *
*

The ever betterment of organization and management of society, with the aim of fitting the advance of productive forces and the deepening of interdependence and complexity among the domains of social-economic life, is in Romania of a most important concern.

Within this framework, workers' self-management as embodiment of direct participation of producers at governing various sectors of social life holds a central place.

In Romanian approach workers' self-management is based on the creative implementation according to the specific national conditions, of general laws of socialist construction: socialist ownership over the means of production, the organization and planning of social and economic activities, income distribution as a function of quantity and quality of labor, the leading role of the working class and of the Party, the functions of the State during the process of building up the manysidedly, developed socialist society and advancing towards communism.

Starting from these considerations the Romanian approach sees workers' self-management as a specific category of socialist relations of production. Giving expression to the relations of property, exchange and distribution emerged among producers during the process of enlarged socialist reproduction, workers' self-management throws light on the tight relationship between the management function and the working function of individuals due to their situations as owners of means of production, producers and beneficiaries of national wealth.

Highlighting the increased part played by the working class in the governing of society workers' self-management embodies the principle of collective work and leadership.

Within the functional system of the Romanian socialist society workers' self-management encompasses all forms and methods of organization, administration and collective leadership which are utilized at all levels of the national economy.

In Romanian concept the substance of workers' self-management is expressing and being part of the doctrine on strategies and ways for building up socialism and advancing towards communism.

Within this framework on a longer social perspective the Romanian approach considers that self-management, as a higher form of workers' democracy, is a stage in the process of achieving gradual people's self-management towards higher stages of communist organization of the society. This view is substantiated by the historic process of State's disappearance during the advance towards communism and its transformation into an organism of organization and leadership of the entire social and economic life and regulation of social relations.

Announced by a series of steps taken in order to democratize social and economic life the introduction of workers' self-management has been carried out as a dialectical process.

The implementation of workers' self-management in Romania can be seen on two major groups of actions and measuras: — The establishment and the extension of the organizational and institutional framework upon which the principle of collective work and leadership is applied, in accordance with the strengthening of the working class and its increased role in the process of organization and management of the society; — the determination and the enlargement of the sphere covered by workers' self-management through the working out of adequate economic and financial mechanism.

In all productive units and at higher levels bodies of collective leadership have been created: the General Assembly of the working people, the Council of the Working People (CWP) and the Executive Bureau of the CWP.

The steps taken in order to better the organizational framework of participation of the working class, the peasentry and the intelligentsia in the management of society — the growing role of Workers' Councils and their General Assemblies, the activity of a higher number of workers in the bodies of collective leadership, the increased role of party organizations — have turned this into a democratic framework of a very broad popular representation and with its own institutional bodies.

The Romanian approach considers that workers' self-management gives not only the right to take part in the management of production and income distribution, but requires at the same time a high concern for the overall activity of the enterprise and the quality of the output.

The Romanian approach also views the implementation of self-management in a close relationship with the management of the entire social and economic life on the basis of a national unitary plan.

The purpose of this system is that each unit should use optimally its resources and should observe by its plan the indicative and normative targets established for the national economy as a whole, on branches and sectors. This is to secure the achievement of economic equilibrium and fulfillment of the priorities.

The implementation of workers' self-management demanded the setting up of an economic-financial mechanism destined to put adequate instruments at the disposal of the bodies of collective leadership.

Economic self-administration is one of the basic components of the new mechanism.

The following principles are seen by the Romanian approach as specific to economic and financial self-administration: covering of all expenses out of its own incomes, the turning out of profits and the making of contributions to the centralized funds aimed at satisfying general needs; back payments of funds received from society for building new enterprises and the acquisition of production means; assignment of funds for assuring the self-financing of production and its development; the creation of a system of incentives for the working personnel in the administration of resources, the reduction of material expenses and the increase of the newly-created value.

Consequently law provisions require that enterprises should make up their own funds: the fund for economic development and the fund for circulating means, the fund for the housing and for other social investments, the fund for social actions and for workers' profit sharing.

Self-financing of investments and of production enlargement holds a very important place under the conditions of self-administration.

Self-management, self-administration, self-financing and workers' profit sharing are thus main elements of the system of organization and management in Romania.

Проф. д-р СОРИКА САВВА

РАБОЧЕЕ САМОУПРАВЛЕНИЕ В РУМЫНИИ

Концепция и применение

Резюме

Наше научное сообщение рассматривает некоторые из вопросов теории и практики осуществления рабочего самоуправления в Румынии.

* * *

Одна из значительных деятельностей в Румынии состоит в непрерывном совершенствовании организации, хозяйствования и управления обществом, в постоянном их приспособлении к запросам общественно-экономического развития. В этом контексте рабочее самоуправление — как форма непосредственного участия трудящихся в управлении различными секторами деятельности — занимает центральное место в стратегии создания всесторонне развитого социалистического общества и сдвига к коммунизму.

Рабочее самоуправление, как понимается в Румынии, основывается на творческом применении, согласно специфическим условиям, общих

закономерностей строительства социалистического общества, т.е. основывается на: социалистической собственности на средства производства, планомерной организации и управлении социально-экономической деятельностью, распределении по качеству и количеству труда, ведущей роли рабочего класса и Партии, функциях государства в процессе строительства социализма и коммунизма.

Рабочее самоуправление представляет собой специфическую категорию социалистических производственных отношений на определенной ступени их развития и как таково нужно его конципировать в исторической перспективе.

Выражая совокупность отношений собственности, обмена и распределения, возникающих в процессе расширенного социалистического воспроизводства между объединенными социалистическими производителями, самоуправление выражает единство между руководящей функцией и деятельностью людей, проистекающее из их тройкой роли: собственника средств производства, производителя и пользующегося богатством народа.

С точки зрения румынской концепции и с точки зрения ее применения — рабочее самоуправление основывается на фундаментальном принципе общественного организавания, как можно более широком и эффективном участии трудящихся в выработке и реализации политики развития общества, базирующейся на системе коллективного труда и руководства.

Конкретно, в функциональной системе румынского социалистического общества рабочее самоуправление охватывает совокупность форм и методов организации, хозяйствования и коллективного руководства, примененных на всех уровнях — как в экономических звеньях, территориально-административных учреждениях, так и на центральном уровне.

По содержанию и характеристикам рабочему самоуправлению — в качестве высшей ступени демократии трудящихся, свойственной социалистической демократии — подходит имея в виду историческую перспективу исчезновения государства, представляющего собой этап в процессе развития постепенного перехода к самоуправлению народа, к более высоким фазам коммунистической организации общества.

Исходя из развития производительных сил и укрепления производственных отношений, введение рабочего самоуправления подготовлено целым рядом мер демократизации экономической и общественной жизни. Этот диалектический процесс охватил две большие группы деятельностей и мер: 1. создание и расширение организационных и институциональных рамок применения принципа коллективного труда и руководства, 2. установление и расширение сферы вопросов, входящих в компетенцию рабочего самоуправления, созданием соответствующего ему экономическо-финансового механизма.

Так в производственных звеньях, учреждениях и на центральном уровне, вместо единоначалия, отмененного законом, функционируют органы коллективного управления — общее собрание, совет трудящихся (СТ) и исполнительное бюро СТ, — которые по системе состава и должности представляют собой демократические рамки, широко представленные и институционализованные, пользующиеся правом принятия решений.

В системе общественной организации функционирование рабочего самоуправления — согласно румынской концепции — подразумевает не только право непосредственного и действенного участия в управлении и распределении плодов труда, но и большую коллективную и индивидуальную ответственность за достигнутые результаты труда.

Введение рабочего самоуправления, по румынской концепции, должно быть тесно взаимосвязано с руководством в общественно-экономической жизни на основе единого общегосударственного плана. Так, например, каждое звено, призванное оптимально использовать имеющиеся ресурсы, должно свой план включить в ориентировочные и нормативные уровни народного хозяйства в целом, отраслей и секторов деятельности, чтобы осуществить пропорциональное развитие страны, вообще осуществить поставленные цели.

Материальной основой рабочего самоуправления является экономическое самохозяйствование, состоящее из целого ряда экономическо-финансовых рычагов и средств, признаков и компетенций в формировании и использовании денежных фондов, осуществленных собственной деятельностью.

Румынское понимание экономическо-финансового самохозяйствования означает соблюдение каждым звеном следующих принципов: покрытие издержек производства и обращения собственными доходами; осуществление дохода и вклада в создании централизованных фондов в целях удовлетворения общих потребностей общества; отдача стоимости, принятой от общества для строительства предприятия, для обеспечения основных и оборотных средств; обеспечение самофинансирования производства и развития собственной деятельности; заинтересованность всего коллектива в использовании ресурсов, в уменьшении материальных затрат и увеличении вновь созданной стоимости.

Из выше указанного вытекает и установление, в законном порядке, следующих собственных фондов предприятия: фонда экономического развития и фонда оборотных средств; фонда жилищного строительства и других капиталовложений социального характера; фонда социальной деятельности и фонда прибыли, в распределении которого участвуют все трудящиеся.

Самоуправление, самохозяйствование, самофинансирование и участие трудящихся в распределении дохода, следовательно, являются определяющими компонентами системы организации и управления в Румынии.

